

ARDENNENOFFENSIEF

Langs de frontlinie van Bastogne naar Vielsalm

Opgesteld door Pieter Jutte

www.strijdbewijs.nl

Inhoud

1. Inleiding

2. Van Bastogne naar Wibrin

2.1. Naar Foy en Noville

2.2. Houffalize en Wibrin

3. Van La Roche naar Grandmenil

3.1. La Roche-en-Ardenne

3.2. Naar Hotton (via Samrée, Dochamps en Beffe)

3.3. Grandmenil

4. Van Hotton, naar Vielsalm (via Erezée, Grandmenil, en Manhay)

4.1. Manhay

4.2. Naar Vielsalm

1. INLEIDING

Op 16 december 1944 wordt door Hitler een laatste poging ondernomen om een offensief te ontketenen dwars door België en door te stoten naar Antwerpen.

De geallieerde troepen worden volkomen verrast door de enorme agressie die de Duitsers inzetten.

De onderstaande cijfers tonen het menselijk drama die de Slag om de Ardennen heeft veroorzaakt:

	<i>Doden</i>	<i>Vermisten</i>	<i>Gewonden</i>	<i>Totaal</i>
<i>Duitsers</i>	<i>17.236</i>	<i>16.000</i>	<i>34.439</i>	<i>67.675</i>
<i>Geallieerden</i>	<i>19.276</i>	<i>21.144</i>	<i>47.139</i>	<i>87.559</i>

*Hoewel de Britten ook hebben meegestreden in de Slag om de Ardennen, was hun rol beperkt. Slechts 2% van de Geallieerde verliezen kwamen voor hun rekening. Naast het grote verlies aan mensenlevens, werd bovendien ook een groot aantal tanks verloren. **In de Ardennen werden 733 tanks door de Duitsers buiten gevecht gesteld. Daarnaast gingen er nog eens 529 vliegtuigen verloren.***

*Voor de Duitsers waren de menselijke en materiële verliezen tijdens deze gedurfde aanval eveneens groot. **In de Ardennen werden 324 Duitse tanks, 320 vliegtuigen en 6.000 voertuigen door de Geallieerden onherstelbaar beschadigd.***

(bron: Wikipedia)

Op de website www.strijdbewijs.nl vindt u een aantal routes die u kunt volgen zoals de Duitse troepen deze maakten.

In dit document volgen we westelijke route die start in Bastogne om via Noville, Houffalize, La Roche, Hotton, Manhay te eindigen in Vielsam.

Soms zijn in deze plaatsen geen sporen (meer) te vinden van de strijd die hier eind 1944, begin 1945 woedde. Maar vergeet niet hoeveel bloed hier verspild is terwijl u geniet van een prachtige omgeving. Er blijven wel zekere sporen te vinden, zoals bijvoorbeeld de schuttersputten in de bossen ten zuiden van Foy.

2. Van BASTOGNE naar WIBRIN

Deze tour neemt u mee langs een interessante route. Komende vanuit Bastogne rijden we eerst naar het 'Bastogne War Museum' (bij het Mémorial du Mardasson).

Deze koepel van een Sherman tank met een 76mm kanon staat vlak bij de bocht die naar het Mémorial du Mardasson leidt. (Let op het 88mm gat in de zijkant)

Na een eventueel bezoek aan het 'Bastogne War Museum' rijden we van parkeerplaats rechts richting Bizory (links is het terug naar Bastogne). **Neem de weg richting Bizory.**

2.1 Naar Foy en Noville

Hier gaat u linksaf richting Foy maar ga eerst direct daarop rechtsaf (volg de borden) naar 'The Peace Woods' (Bois de la Paix).

Dit bos werd aangelegd in 1994, bij de 50 jarige herdenking van het Ardennen Offensief. Iedere veteraan die terugkeert naar Bastogne krijgt een boompje met zijn naam eraan verbonden. Vanuit de lucht is te zien dat de bomen hier in de vorm van het embleem van UNICEF zijn geplant.

Twee van de veteranen die terugkeerden naar Bastogne

Vervolg de route, keer vanaf het Bois de la Paix terug naar de weg die naar Foy leidt.

Een kilometer verder verschijnt aan uw linkerhand het monument voor het 506th PIR, Easy Company van de 101st Airborne Division. Deze eenheid, wereldberoemd gemaakt door de TV-serie 'Band of Brothers', vocht in deze omgeving. Het is jammer dat alleen zij genoemd worden op het monument, want er vochten zoveel meer onderdelen, dan alleen Easy, van 506th in dit gebied.

Het monument is er mede gekomen door Tom Hanks, Home Box Office (de tv zender-producent) en de Jeep Corporation uit Detroit.

**Het monument voor Easy Company van de 506th PIR.
Op de achtergrond Le Bois Jacques met de schuttersputten.**

Nadat Bastogne ontzet was op 26 december maar nog lang niet veilig, werden er al plannen gemaakt om uit te breken naar het noorden. Op 3 januari 1945 zat de 101st Airborne Division ten zuiden en oosten van Foy, enkele kilometers ten noorden van Bastogne.

Foy was omcirkeld in een U vorm waarvan op 3 januari de rechterflank was ingenomen en tot 9 januari werden de bossen 'Le Bois Jacques', rond Foy verder gezuiverd en de linkerflank ingenomen. Op 13 januari zou het 2nd Battalion van het 506th PIR, Easy Company vanuit het zuiden een rechtstreekse aanval ondernemen op Foy. Foy was niet het eigenlijke doel, dat was Noville. De frustratie van weken in de verdediging uitte zich in de vastberaden aanval op Foy.

De bossen ten zuiden van Foy, met de schuttersputten

Ondanks een stroeve aanloop door een voorzichtige officier werd Foy vlot ingenomen. De Duitsers vochten hard terug maar moesten terug trekken naar Noville. De volgende ochtend plaatsten de Duitsers een tegenaanval en verdreven de paratroopers weer uit Foy, voor de zesde maal ging Foy over in andere handen.

Maar om 09.30 uur diezelfde morgen, met hulp van artillerie, wisten de 101st paratroopers Foy weer terug te pakken. Om 12.00 uur maakten de troepen zich gereed om door te stoten naar Noville. Het terrein was zwaar van de sneeuw en kou en de soldaten kwamen die dag niet verder dan Cobru. Een patrouille wist die nacht even in Noville te komen maar trok terug.

Iets voor de Duitse begraafplaats van Recogne (straatje rechts) staat een monument ter herinnering aan de tijdelijke begraafplaats voor 2701 Amerikaanse soldaten welke omgekomen zijn tijdens het Ardennen Offensief (foto; Johnny Van Rompu)

Bij het kruispunt van Foy met de N30 kunt u oversteken richting Recogne (of komende vanuit Bastogne, linksaf). Hier bevindt zich een Duitse begraafplaats met 6807 graven. Lees de stenen en zie hoeveel jonge slachtoffers hier liggen.

Recogne, de Duitse begraafplaats, met één van de vele stenen

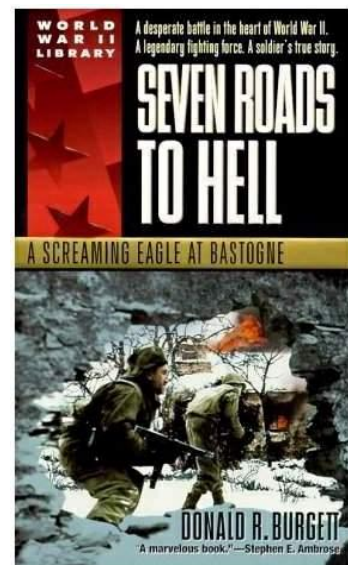
Net als de Bastogne, heeft Noville het zwaar te verduren gehad tijdens het Ardennen Offensief. De eerste dagen van het offensief probeerden de Duitsers via deze route (Houffalize-Bastogne) een doorbraak te maken.

Dankzij de inzet van Team Desobry van de 10th Armored Division en paratroopers van de 101ste Airborne Divison werd de opmars enkele dagen vertraagd. Aan beide kanten vielen vele slachtoffers.

Tijdens het terugtrekken op Bastogne, op 20 december, kwam het konvooi van voertuigen vast te zitten bij Foy waar de Duitsers de Amerikanen opwachtten. Maar een groot aantal wist toch, vaak door eigen initiatief, door te breken naar Bastogne.

Tijdens het terugtrekken werd de kerktoren van Noville opgeblazen door de Amerikanen, waardoor een uitkijkpost voor de Duitsers werd ontnomen.

Voor het hele doordringende verhaal, lees 'Seven Roads to Hell' van Donald R. Burgett.

In de vroege morgen van de 15de januari 1945 zouden de Amerikanen terug keren in Noville. Er was tankondersteuning aanwezig plus de nodige artillerie. In de hoop optimaal gebruik te kunnen maken van deze wapens rende een sergeant naar een tank om hen de weg te wijzen.

Terwijl hij naar de commandant riep, die in zijn toren stond, realiseerde hij zich plots dat het een Duitse tank was! De tank zette de achtervolging in op de vluchtende sergeant en zijn metgezel, een luitenant. Ze wisten te ontkomen.

De Duitse Tiger schoot enkele granaten in al reeds eerder uitgeschakelde Sherman tanks en vertrok. Even later werd de Tiger door een P-47 Thunderbolt uitgeschakeld.

Op 16 januari 1945 was Noville eindelijk weer stevig in Amerikaanse handen.

Noville, Toen en Nu

**let op de 'Stug III Ausf G'
links onder**

“Bij het Mémorial du Mardasson sprak ik een Duitse veteraan.

Hij vertelde me dat hij bij Noville zijn beste kameraad had verloren en dat hij hem bezocht had op het Duitse kerkhof van Recogne.

Ik vroeg hoe oud hij ten tijde geweest was. Hij was in november 1944, 18 jaar geworden en een maand later moest hij de zwaarste ontberingen uit zijn jonge leven doorstaan.

Hij liet zijn rechterhand zien. Een rafelig litteken liep van tussen zijn vingers naar zijn pols. Hij was bij Noville geraakt door Amerikaans vuur en was afgevoerd.

Gelukkig voor hem was de oorlog daarmee beëindigd ,... dacht hij.

Maar nu hij ouder werd kwamen de verschrikkelijke beelden dagelijks terug.

Een oorlog van één maand, duurde bij deze man al 60 jaar.

Een gesprekje met een oudstrijder, van welke kant het ook is, Duitser, Amerikaan of Brit,... het brengt opeens de oorlog dichterbij. Het doordringt je ziel.

Natte ogen van een soldaat die gestuurd werd door figuren die het beste met 'hun' volk voor hebben.

Dat deze 'leiders' eens goed zouden luisteren naar veteranen,... of het allemaal de offers wel waard is.”

2.2 Houffalize en Wibrin

De Panther van Houffalize

Na Noville is het kleine 10 kilometer noordwaarts over de N30 naar Houffalize.

Kort na het binnenrijden van de stad, ziet u tijdens de afdaling aan de linkerkzijde een Duitse PzKpfw V Panther, Ausf G staan.

Minus een enkel onderdeel ziet deze tank er wonderbaarlijk goed uit. Er zijn enkele binnenwielen verplaatst naar de buitenzijde om voor het gezicht toch een compleet rups-loop gebeuren te tonen.

Deze Panther behoorde toe aan het 16e Panzer Regiment van de 116e Panzer Division onder leiding van Kolonel Gerhard Tebbe. De eenheid werd vernietigd in de zogenaamde 'Pocket van Verdennes' (ten zuiden van Hotton).

Vervolg uw route verder de stad in en ga linksaf richting La Roche-en-Ardenne over de N860.

Na 8 kilometer de rivier de Ourthe gevolgd te hebben verschijnt aan de linkerkzijde een brug, ga deze over.

Plaats waar de 'Bulge' werd gesloten: Rensiwez

Direct aan de overzijde ziet een steile rots waaraan drie borden zijn bevestigd.

Dit is het punt, Rensiwez genaamd, waarop de aansluiting gemaakt werd tussen de Amerikaanse 2nd Armored Division en de 84th Infantry Division, van de First Army, met de 11th Armored Division van Patton's Third Army op 16 januari 1945.

Hiermee werd de 'uitstulping' (the Bulge) afgeknepen van de doorstoot naar het westen door de Duitsers.

Keer terug over de brug en vervolg uw route naar het westen. Na ongeveer 10 kilometer neemt u rechtsaf de afslag richting Wibrin.

Aan de achterzijde van de kerk van Wibrin vindt u een apart relikwie uit de oorlog.

De Sherman van Wibrin

Hier staat een halve M4 Sherman tank. De achtergrond van de tank is voor mij in nevelen gehuld. De loop van het kanon is duidelijk door een granaat opgeblazen.

Toch lijkt de Sherman uitgeschakeld te zijn door granaatinslagen aan de voorzijde. Is de tank verlaten door de bemanning (die zelf het kanon hebben opgeblazen?), waarna Duitsers voor de zekerheid er enkele granaten in hebben gejaagd?

Wat wel met zekerheid is vastgesteld is dat, onder leiding van de plaatselijke pastoor, de bevolking in 1950 de tank uit handen van de sloper heeft gered. De laatste was al druk doende met snijbranders de tank te reduceren

Links de sporen van de snijbrander van de sloper

Rechts een foutje in de datums aan de binnenzijde

Doordat de tank nu voor de helft ontmanteld is, is het mogelijk om een Sherman tank van binnen te bekijken en zich te verbazen over de dunne wand van de toren die weinig bescherming bood tegen Duitse granaten.

De Sherman geheel opgeknapt in 2010 (foto: Philip Vancampo)

In begin 2010 kreeg ik bericht van Philip Vancampo dat de Sherman weg was, maar dat er een plateau lag waar duidelijk iets terug zou worden geplaatst.

In juli 2010 kwam Philip met het bericht dat de M4 weer terug stond op zijn plek. De tank is ontdaan van de roest en heeft een olive-drab kleur gekregen. De binnenzijde is geheel wit geschilderd.

De 'verkeerde' data is ook weer aangebracht. Als iemand weet waarom er 16 januari 1942 aan de binnenzijde staat,.. (en december 1945 toen de oorlog al een half jaar achter de rug was), ik hoor het graag. Ook zou het een M4A3 betreffen, waar ik mijn vraagtekens bij zet. Volgens mij betreft het hier een M4A2.

Nog steeds de vreemde opschriften aan de binnenzijde (foto: Philip Vancampo)

Vervolg de weg richting Nadrin/Bérisménil om uw tocht over de N860 weer op te nemen naar La Roche-en-Ardenne.

Bérisménil ligt aan de N860 tussen Wibrin (na 4 kilometer) en La Roche-en-Ardenne.

In 2010 werd een nieuw museum geopend, *History 44*, in Bérisménil. Helaas is het alleen op zaterdag van 10.00 uur tot 12.00 uur en van 13.00 uur tot 18.00 uur. Op zon- en feestdagen (met uitzondering kerst en nieuwjaarsdag) is het open vanaf 13.00 uur tot 18.00 uur. Verder is het mogelijk om op afspraak het museum te bezoeken.

Het museum laat de bezoekers kennis maken met 3 thema's:

- *De crash van een Amerikaanse B-17 bommenwerper " the Joker " en het verhaal van het lot van de bemanning,*
- *Het Ardennenoffensief,*
- *De Belgische collaboratie van het VNV en Rex.*

3. Van La Roche naar Grandmenil

3.1. La Roche-en-Ardenne

Op 10 september 1944 was La Roche bevrijd door de geallieerden, maar op 21 december van dat jaar trokken de Duitse troepen wederom La Roche binnen.

De stad werd daarop constant bestookt door de Amerikaanse artillerie. Tot 11 januari 1945, vlogen 70.000 granaten de stad binnen. De stad raakte zwaar beschadigd, meer dan 80 procent werd vernietigd. In de morgen van de 11de Januari 1945 trokken de Britse troepen vanuit Hotton, La Roche binnen. De Britse 153rd Infantry Brigade van de 51st Highland Division maakten hier contact met de oprukkende Amerikanen van de 84th US Infantry Division.

La Roche-en-Ardenne, ontmoeting tussen de Highlanders en de Amerikanen

La Roche is de moeite waard om te bezoeken. Gelegen in een dal in de bocht van de rivier de Ourthe is het prachtig gesitueerd om van bovenaf te bekijken. **In het centrum van het stadje is het zeer indrukwekkende 'Musée de la Bataille des Ardennes' gevestigd. Het is gelegen aan de Rue Châmont 5.**

Een MP38, Schmeisser, 9mm, met links daaronder een Mauser 'Luger' P08

Binnen vindt u drie verdiepingen met originele voorwerpen die herinneren aan het Ardennen Offensief. De eigenaar is een serieuze verzamelaar (die ook Nederlands spreekt) met een oog voor detail. Alles ziet er keurig gerangschikt uit en beslist niet 'verstoft', zoals menig ander museum.

Openingstijden:

Van april tot december: dagelijks van 10.00 uur tot 18.00 uur, behalve maandag en dinsdag.

Januari, februari, maart: in de week gesloten, geopend in het weekend.

Gesloten op 1/1, 25/12.

Andere mogelijkheden voor groepen en rondleiding na reserving (vanaf 20 personen).

Achter het museum is een groot plein, Place du Gravier. Hier stond tot 2004 een M26 'Pershing' tank. De directe voorloper, de T26 werd versneld naar Europa gestuurd toen de Duitsers het Ardennen Offensief inzetten. Er was grote vraag naar het 90mm geschut dat deze tank droeg. In 2004 werd deze tank omgewisseld voor een M4 Sherman. De M26 verdween naar le Camp Roi Albert te Marche. De nu tentoongestelde Sherman is een oorlogsslachtoffer. Door een inslag aan de voorzijde, nog steeds zichtbaar, kwam de gehele bemanning om.

De M4A1 Sherman met 76mm kanon en de zware schade aan de voorzijde

Verlaat het centrum en ga naar 'boven' (richting Hotton). Hiervandaan heeft u een heel mooi uitzicht op La Roche. Bij het kruispunt 'boven' staat een 'Achilles' Tank-Destroyer Mk10'. Het voertuig was ooit eigendom van het 'Battle Museum' te Aywaille (nu gesloten). Het is liefdevol gerestaureerd door de eigenaar van het Musée de la Bataille des Ardennes.

De Mk10 Tank Destroyer 'Achilles'

3.2. Naar Hotton (via Samrée, Dochamps en Beffe)

Voor het vervolg van onze route, laten we de 'Achilles' rechts van ons en zakken weer af richting La Roche. In La Roche gaan we de brug over van de Ourthe en dan linksaf. Vanuit La Roche-en-Ardenne rijden we 8 kilometer naar richting Samrée, over de N89. Na een mooie weg naar boven de heuvel op, gaat men op de top rechtsaf, en rijden Samrée binnen.

In Samrée kunt u even een snelle stop maken om onderstaand bord aan de kerkmuur te bekijken. Deze is geplaatst specifiek ter nagedachtenis aan omgekomen mannen van de 82nd Reconnaissance Batalion, onderdeel van de 2nd Armored Division.

Keer terug en steek de N89 over naar Dochamps.

In Dochamps zijn enkele bekende 'Battle of the Bulge' foto's genomen die in menig boek zijn afgedrukt. Onderstaande foto toont het Amerikaanse 2nd Armored Division dat Dochamps binnen trekt.

En zo ziet Dochamps er nu uit...

We vervolgen onze weg richting Amonines. In dit dorpje draaien we linksaf naar Beffe.

In dit gebied vocht de Task Force Hogan, het 3rd battalion, een onderdeel van de 3rd Armored Division. Geheel omsingeld door drie Duitse divisies vocht de Task Force vanaf 22 december 1944 met een groot tekort aan voorraden.

Toch wisten ze regelmatig de Duitse linies te doorbreken richting Marcouray. Op 25 december zat de Task Force geheel zonder brandstof en was genoodzaakt om hun voertuigen te vernietigen. Te voet infiltrerden de Amerikanen de Duitse linies en wisten zich weer bij de 3rd Armored Division te voegen.

Een M4A3 Sherman tank met 76mm kanon, maar zonder tracks, staat als monument in het dorp Beffe ter na gedachtenis aan Task Force Hogan. De tank stond tientallen jaren aan de weg tussen Samrée en Amonines langzaam te vergaan voordat het in het centrum van Beffe een permanente plek vond.

De Sherman van Beffe

Onderstaande foto's zijn genomen nabij de Sherman van Beffe. Het is de muur van de gemeentelijke begraafplaats.

De situatie is bijna nog geheel hetzelfde als 70 jaar geleden en ik wilde u deze frappante vergelijking niet onthouden. Op de bovenste foto is een jeep te zien die geraakt is door Duits granaat vuur.

We gaan nu verder naar Hotton dat ongeveer tien kilometer naar het westen ligt. **Even buiten Hotton is een Gemeenebest (Commonwealth) begraafplaats.** Hier liggen 666 onder Engelse vlag omgekomen manschappen begraven. Hiervan zijn er 21 niet geïdentificeerd. Niet alleen liggen hier manschappen die omgekomen zijn tijdens het Ardennen Offensief, ook soldaten die in de meidagen van 1940 zijn gevallen zijn werden hier na de oorlog herbegraven.

De Commonwealth begraafplaats nabij Hotton

Dit was tijdens het Ardennen Offensief, de sector van het 30ste Britse Korps dat de Duitsers onder andere bij Hotton wisten tegen te houden. Onderdelen van de 53rd (Welsh) Infantry Division en de ondersteunende tanks verhinderden hier dat de Duitsers via de bruggen van Hotton naar de Maas konden doorstoten.

Om deze herinnering levend te houden is er een monument geplaatst in de vorm van een koepel van een Sherman Firefly aan de weg Hotton/Erezée (de N 807). Deze weg geeft ook de grens aan, tot hoe ver de Duitsers tijdens het Ardennen Offensief ongeveer kwamen (met uitzondering van een lange vinger vanaf Marche-en-Famenne tot aan Celles).

4. Van Hotton naar Vielsalm (via Manhay)

Via de N 807 rijden we naar Erezée en door naar Grandmenil en Manhay.

Dit gebied werd gecontroleerd door onderdelen van het Amerikaanse 7 Korps. In de dorpskern van Grandmenil is één van de weinig overgebleven 'Panther' tanks te vinden. In de jaren zeventig nog 'hilarisch' roze geschilderd (als verwijzing naar de 'Pink Panther?'), staat de tank er nu in 'redelijke' conditie bij. De Panther Ausf G behoorde tot de 2de SS Panzer Division. Hij werd door brandstof tekort achtergelaten op 26 december 1944 in een weiland hier in de buurt.

Na het bezoek aan Grandmenil rijden we door naar Manhay.

4.1 Manhay

In Manhay is een belangrijk kruispunt dat het doel was van de 2de SS Panzer. Deze trokken op 24 december vanuit de richting **Odeigne** op naar Manhay.

Eén onderdeel van het 1130th Regiment trachtte **Freyneux** binnen te trekken via de noordzijde maar werd zwaar door de Amerikanen van Task Force Kane teruggeslagen.

Een andere groep probeerde het via **Lamormenil** maar die faalde ook in het vuur van de verdedigende Amerikanen.

Ondertussen lagen de troepen van Task Force Brewster te wachten nabij het kruispunt van Manhay.

Kruispunt Grandmenil richting Manhay, Toen en Nu

Hier kwam in snel tempo Fuehrer Begleit Brigade opgestoomd om Regné in te nemen over de N 89 vanaf Salmchâteau. Deze maakten met hun panzers de route open voor de 4de Panzer Grenadier. Deze moesten de meest westerse sector van de 82nd Airborne Division, en dan met name de 2nd Battalion van de 325th Glider Infantry te Fraiture verdrijven.

Het 325th nam een nieuwe positie in en de verdedigende lijn liep nu globaal voor de 82nd vanaf Trois-Pont tot aan Manhay. Als ondersteuning zaten in de zuidelijke sector rond Manhay de 3rd Armored en de 7th Armored Division.

In de nacht van de 24ste op de 25ste december lagen rond Manhay de Duitsers onder een kraakheldere nacht te wachten om in de aanval te gaan.

Aan de kop van de Duitse colonne reed een zogenaamde Judas Geit Sherman tank. Deze moest de Amerikanen even in verwarring brengen.

Dit slaagde in enkele gevallen zeer dramatisch. Onderdelen van de 7th Armored lieten de Duitsers te dicht naderen. Waarop deze in snel tempo verschillende Amerikaanse Shermans wisten uit te schakelen.

Manhay toen...

Manhay nu

In snel tempo trokken de Amerikanen zich terug naar het noorden en viel Manhay in Duitse handen. Overal reden Amerikaanse tanks te zoeken naar een uitbraak naar het noorden. Overal doken Duitse troepen op die verschillende leidende tanks uitschakelden waardoor de wegen verstopt raakten. Commandanten van de terugtrekkende Amerikanen gaven opdracht de achterop komende tanks te verlaten en te voet naar vriendelijk linies te trekken.

Manhay, rechts een uigeschakelde Sherman, links een Duitse Panther op haar zijkant

Maar hulp was onderweg vanaf La Gleize, in de vorm van CCB van de 30th Division. Task Force McGeorge arriveerde die middag ten westen van Grandmenil. Terwijl deze zich gereed maakten voor een aanval kwamen opeens elf P-38 Lightning jachtbommenwerpers van het 430 squadron naar beneden gedoken.

Task Force McGeorge werd per abuis voor Duitse troepen aangezien en in het volgende bombardement werden van het CCB 39 mannen gedood door eigen bommen. Toch zette men de aanval door op Grandmenil om 20.00 uur die avond.

De Duitse verdediging dreef de Amerikanen weer uit Granmenil. Maar, de Duitsers werden hier in hun opmars vertraagd en dat zou beslissend zijn voor de hele verdere operatie naar de Maas.

Ieder keer als het 3d Panzer Grenadier een aanval inzette om uit te breken ten zuiden en ten westen van Grandmenil werden ze genadeloos bestookt door de Amerikaanse jachtbommenwerpers en de artillerie. Ook gingen de gevechten op en neer rond het kruispunt van Manhay.

Een M36 Jackson, 3rd Armored Division nabij Malempré (3km ten zuiden van Manhay)

Ondanks dat Granmenil en Manhay door de 2de SS Panzer Division op 26 december in handen was, bleek de slagkracht verdwenen.

Aanvoer van verse troepen werd enorm vertraagd door de overvolle wegen en de constante dreiging vanuit de lucht. De 4de Panzer Grenadier trachtte een uitbraak vanuit de bossen ten oosten van Manhay. Maar ter hoogte van Tri-le-Cheslaing werden ze terug geslagen door de 82nd Airborne Division. Ook een omcirkeling van het dorp faalde vanwege één Sherman tank die de opmars stuitte!

General Ridgeway stuurde een verse eenheid, de 3rd Battalion, 517th PIR van de 82nd naar Manhay. In de morgen van de 27ste december vielen deze om 04.00 uur Manhay binnen. Ten koste van 10 doden en 14 gewonden werden de Duitsers uit Manhay verjaagd.

**De enige inwoner (zij weigerde Manhay te verlaten)
wordt verzorgd door mannen van de 517th PIR.**

Ondanks de dunne verdediging en langgerektheid van het front dat de 82nd bestreek (het was 1 Amerikaanse divisie tegen 3 Duitse divisies) konden de Duitsers er niet door heen breken.

4.2. Naar Vielsalm

In de nacht van 24 op 25 december lagen Company A en B van de 508th PIR van de 82nd Airborne Division nabij de vernielde brug van Vielsalm.

Nadat de Duitsers de brug 'gerepareerd' hadden in de nacht werd na een artillerie bombardement de 508th aangevallen.

Zware gevechten ontwikkelden zich met het Duitse 19de Regiment. Langzaam moest de 508th zich terug trekken. over Odrimont. Later die nacht werd Villettes en Erria aangevallen door de 19de, maar hier werd de opmars eindelijk gestopt door twee artillerie bataljons.

De tegenaanval de volgende dag door de 3th Battalion op de Duitse stellingen in Erria en Villettes was succesvol. Meer dan 100 gedode Duitsers werden later geteld.

De Sherman van Vielsalm

Aan de uitvalsweg (N 675) richting Recht (over Poteau), staat een Sherman tank met een 76mm kanon. Het herdenkingsbord herinnert aan de dappere strijd die de 7th Armored Division vocht van 17 tot 23 december om St.Vith te behouden. Deze vertragende actie was van belang zodat het Amerikaanse leger zich op kon maken om de defensie te westen van hier te versterken.

Ten zuiden van Vielsalm ligt het dorpje Bihain aan de N89. Hier is wederom te zien dat ook zeventig jaar de omgeving weinig is veranderd, getuige de onderstaande vergelijking.

Bihain,
toen en nu...

Hoe het afliep, 'The Sad Sack Affair'

Op 28 december probeerde het 6de Panzer Leger een laatste uitbraak vanuit het gebied rond **Sadzot (500 meter ten zuiden van Briscole aan de weg tussen Erezee en Grandmenil, en niet ver van Manhay!)**.

De 12de SS Panzer zette de 25ste Panzer Grenadier in met enkele onderdelen van de 2de SS Panzer. In de donkere nacht wisten onderdelen van de 25ste Panzer Grenadiers via een gat in het 289th door te breken en Sadzot binnen te vallen.

General Hickey stuurde direct de 509th PIR van de 82nd Airborne Division die kant op. Deze maakten een omtrekkende beweging rond Sadzot.

De Duitsers probeerden artillerie op hen te plaatsen maar door communicatie stoornissen vielen de granaten tussen hun eigen mensen. Bij daglicht zette de 509th PIR eigen artillerie in. Om 11.00 uur die morgen was het voorbij en werd de deur rond Sadzot gesloten. Maar er bleef een gat in deze linie bestaan. Vele schermutselingen volgden nog voor pas op de 29ste het gat hier gesloten was.

Het was de laatste offensieve actie van de Duitsers. Veldmaarschalk Model gaf dezelfde dag nog de order aan Sepp Dietrich om defensief te gaan.

Niet dat de uitgeputte Duitsers rust kregen. Vanaf 3 januari 1945 zetten de Amerikaanse divisies hun aanval in vanuit het zuiden en noorden om de 'punt eraf te knippen' naar Houffalize (zie begin van deze tour).

De Panther van Houffalize